

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Видавництво НУА

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації для студентів денної
та заочної форми навчання,
що навчаються за спеціальністю 051 – Економіка

Харків
Видавництво НУА
2018

УДК 330.3(072+075.8)
ББК 65.01р30-2
П50

*Затверджено на засіданні
кафедри економіки та права
Протокол № 5 от 03.12.2018*

Автор-упорядник: канд. екон. наук *Л. І. Комір*

Рецензент: канд. екон. наук *Е. І. Цибульська*

П50 **Регіональна економіка** : методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання, що навчаються за спеціальністю 051 – Економіка / Нар. укр. акад., [каф. економіки та права ; авт.-упоряд. Л. І. Комір]. – Харків : Вид-во НУА, 2018. – 28 с.

Видання містить коротку анотацію лекційних тем і методичні вказівки щодо їх вивчення, плани семінарських занять, тематику індивідуальних завдань, екзаменаційні питання та список рекомендованої літератури.

УДК 330.3(072+075.8)
ББК 65.01р30-2

© Народная украинская академия, 2018

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Регіональна економіка» є формування знань про теоретичні і практичні основи територіальної організації економіки України, вивчення сучасного стану і перспективних напрямів регіонального розвитку.

Основними завданнями дисципліни «Регіональна економіка» є:

- вивчення теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових основ регіональної економічної політики;
- оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України і її регіонів;
- формування компетентності щодо проведення аналізу, раціонального та критичного оцінювання системи територіального поділу праці;
- навчити планувати, формувати та оцінювати ефективність заходів регіональної економічної політики з метою вирівнювання ступенів соціально-економічного розвитку регіонів України;
- аналіз поведінки суб'єктів регіональної економічної політики;
- сформувати компетентності щодо визначення оптимальних способів та напрямів використання наявних природних ресурсів, з проведення розрахунків щодо визначення рівня людського потенціалу, ринку праці та збалансованості робочої сили; навчити аналізувати галузеву структуру господарства та визначати тенденції розвитку господарського комплексу;
- сформувати здатність до визначення шляхів зміцнення конкурентних позицій регіонів та розробки стратегії економічного зростання.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні

знати:

- методологічні основи регіональної економіки;
- сучасні особливості економічного розвитку України і її окремих регіонів;
- основи економічної оцінки інтегрального природно-ресурсного потенціалу та демографічної ситуації;
- сучасний стан зовнішньоекономічних зв'язків України та розуміти проблеми і перспективи інтеграції в ЄС;
- галузеву та територіальну структуру господарського комплексу України.

вміти :

- оцінювати сучасний стан економіки України;
- аналізувати економічний розвиток регіонів;
- визначати роль окремих чинників в розміщенні підприємств різних галузей;
- вимірювати рівень соціально-економічного розвитку регіонів;
- визначати шляхи зміцнення конкурентних позицій регіонів.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	обов'язкова компонента	
Змістових модулів – 3	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – Економічна характеристика регіону (за варіантами)		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Рівень освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		30 год.	54 год.
		Інд. завдання: 30 год.	Інд. завдання: 54 год.
		Вид контролю: екзамен	

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма навчання					заочна форма навчання				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінари	інд. робота	сам.робота		лекції	семінари	інд. робота	сам.робота.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи регіональної економіки										
1. Регіональна економіка як наука	8	2	2	2	2	30	2	2	18	18
2. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональної економіки	16	4	4	4	4					
3. Ресурсний потенціал економіки регіонів України	16	4	4	4	4					
Змістовий модуль 2. Галузева структура господарського комплексу України										
4. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах	8	2	2	2	2	24	2	2	18	18
5. Міжгалузеві господарські комплекси, регіональні особливості їх розвитку і розміщення	16	4	4	4	4					
Змістовий модуль 3. Територіальна структура господарського комплексу України										
6. Регіон у системі територіального розподілу праці	8	2	2	2	2	30	2	2	18	18
7. Територіальна організація господарства: економічні райони та кластери	8	2	2	2	2					
8. Державна регіональна економічна політика та управління регіональним розвитком	16	4	4	4	4					
9. Регіональні стратегії розвитку територій	16	4	4	4	4					
10. Зовнішньоекономічні зв'язки України та її міжнародна інтеграція	8	2	2	2	2	12				
Разом	120	30	30	30	30	120	6	6	54	54

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи регіональної економіки

Тема 1. Регіональна економіка як наука

Предмет дослідження Регіональної економіки. Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання. Методологічні основи курсу.

Семінарське заняття № 1.

Теоретичні основи регіональної економіки

1. Особенности розвитку регіональної економіки в Україні.
2. Прикладне значення регіональної економіки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте тези доповіді: «У.Ізард- основоположник регіональної економіки».
2. За допомогою офіційних статистичних показників доведіть нерівномірний розвиток регіонів України в 2008-2013 р (див., Наприклад, www.ukrstat.gov.ua).
3. Сформууйте список нової навчальної літератури українських видавництв за курсом «Регіональна економіка».
4. Складіть словник термінів досліджуваної теми, що не використовуються в лекційних презентаціях до теми № 1.

Теми доповідей:

1. Становлення і розвиток методологічних основ регіональної економіки.
2. Зарубіжні теорії регіональної економіки.
3. Сучасні проблеми економічного розвитку України.

Методичні вказівки

На початку вивчення курсу «Регіональна економіка» необхідно звернутися до навчальної дисципліни «Політекономія» як фундаментальної для всіх економічних наук з метою повторити понятійний апарат і основні економічні закони.

Під час вивчення цієї теми слід, перш за все, розглянути поняття «територіальний поділ праці» і проаналізувати його реалізацію на прикладі регіонів України.

При підготовці до семінарського заняття покажіть схематично взаємозв'язок регіональної економіки та інших економічних дисциплін; наведіть приклади, що ілюструють взаємозв'язок елементів продуктивних сил.

Тема 2. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональної економіки

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Сутність економічних законів та закономірностей. Закономірності ефективного розміщення продуктивних сил, територіального поділу праці, економічної цілісності регіону, регіональної інтеграції господарства, територіальної комплексності, концентрації та диференціації продуктивних сил, зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.

Принципи розміщення продуктивних сил. Принципи раціонального та оптимального розміщення виробництва, збалансованості, пропорційності та комплексності виробництва, розміщення підприємств згідно з раціональними формами суспільної організації виробництва, урахування міжнародного територіального поділу праці, збереження екологічної рівноваги, обмеженого централізму.

Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Сировинний, паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактори, фактор науково-технічного прогресу, фактори ринкової кон'юнктури, економіко-географічного положення та екологічний. Вплив факторів на формування економіки регіонів.

Поняття і суть стійкого розвитку продуктивних сил.

Основні напрями державної політики по забезпеченню сталого розвитку населених пунктів.

Регіональні особливості реалізації принципів сталого розвитку.

Семінарське заняття № 2-3

Теоретичні та прикладні аспекти економічних законів розміщення виробництва.

1. Економічні закони та закономірності: спільне та відмінне.
2. Принципи розміщення виробництва.
3. Фактори розміщення виробництва та їх вплив на розміщення підприємства.
4. Напрямки реалізації принципів сталого розвитку територій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виберіть підприємство (установу, організацію, фірму) і вкажіть закони, закономірності, принципи і фактори, що зумовили його розміщення на конкретній території.

2. Сформулюйте тези "Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 р." (спосіб доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>).

3. Проаналізуйте реалізацію Концепції сталого розвитку в кожному регіоні України (у відповідності до модульного завдання).

4. Проаналізуйте історію створення проєктів Концепцій сталого розвитку України (<http://www.niss.gov.ua/articles/1566/>).

Теми доповідей:

1. Сутність економічного закону і закономірності.
2. Закономірність національної безпеки держави: теорія і практична реалізація.

Методичні вказівки

Обґрунтуйте свою думку, чи тотожні поняття «економічний закон» і «економічна закономірність».

Наведіть приклади, що ілюструють домінуючий вплив одного з факторів розміщення виробництва на функціонування конкретного підприємства.

Вивчення поняття «сталий розвиток», створення та зміст різних стратегій сталого розвитку регіонів України повинно ґрунтуватися, перш за все, на законодавчих документах.

Тема 3. Ресурсний потенціал економіки регіонів України

Природно-ресурсний потенціал: поняття і структура. Класифікація природних ресурсів.

Ресурсозбереження: сутність та основні напрямки реалізації.

Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.

Регіональні особливості народонаселення, його кількість, структура, природний та механічний рух.

Трудоресурсний потенціал. Аналіз демографічної ситуації і ринку праці в регіоні. Регіональний ринок праці. Працедифіцитні та праценадлишкові регіони України.

Регіональний ринок праці.

Семінарське заняття № 4-5

Регіональні особливості ресурсного потенціалу України.

1. Поняття і структура природно-ресурсного потенціалу.
2. Ресурсозбереження як фактор еколого-економічної безпеки держави.
3. Населення України: динаміка чисельності, структура, особливості розселення.
4. Трудові ресурси України: структура, сучасні особливості та перспективи розвитку.

Завдання для самостійної роботи:

1. На основі офіційної статистичної інформації складіть рейтинг регіонів України за показником «рівень безробіття» за 2017 р.
2. Порівняйте показник урбанізації і рівень народжуваності в українських регіонах.

Теми доповідей:

1. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України.
2. Вплив рекреаційних ресурсів України на економічний розвиток держави.
3. Сучасна демографічна ситуація в Україні.
4. Населення України: чисельність, структура і перспективи розвитку.
5. Регіональні особливості відтворення і розміщення населення.
6. Методологічні проблеми вивчення ринку праці в Україні.
7. Регіональні особливості чисельності, структури і раціонального використання трудових ресурсів.

Методичні вказівки

Розгляньте сутність природно-ресурсного потенціалу та на основі вивчення періодичних публікацій порівняйте господарські потреби України в мінеральній сировині та ступінь можливості їх задоволення. Ознайомтеся з технологічною та економічною оцінкою природних ресурсів і знайдіть в періодичній літературі практичне застосування цих оцінок. Проаналізуйте розвиток основних напрямків ресурсозбереження в Україні.

Зверніть увагу на сукупність показників, що характеризують демографічну ситуацію: чисельність населення, природний і механічний приріст, середня тривалість життя і т. д. При вивченні теми слід звернути увагу на регіональні відмінності демографічної ситуації в регіонах України в умовах загального демографічної кризи. Аналізуючи категорію «трудові ресурси», порівняйте її сутність з поняттями «економічно активне населення» та «робоча сила».

Змістовий модуль 2.

Галузева структура господарського комплексу України

Тема 4. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Сучасна галузева структура економіки України і тенденції її розвитку. Виробничий потенціал господарського комплексу України.

Промисловість як чинник, що визначає територіальну організацію господарства. Види економічних структур. Галузева структура економіки України.

Сучасні особливості функціонування промисловості України.

Семінарське заняття № 6

Особливості сучасної структури господарського комплексу України.

1. Види економічних структур.
2. Галузева структура економіки України.
3. Сучасні особливості функціонування промисловості України.

Завдання для самостійної роботи:

Проаналізуйте галузеву структуру економіки України за будь-які два періоди: 1991-2000 рр., 2001-2005 рр., 2008-2013 рр. 2017-2018 рр. та порівняйте їх.

Теми доповідей:

1. Вплив природно-ресурсного потенціалу на формування господарського комплексу держави (регіону).
2. Проблеми і напрями вдосконалення структури господарського комплексу України.
3. Розвиток і розміщення промисловості України.
4. Сучасні форми територіальної організації промисловості.

Методичні вказівки

Вивчення теми слід почати з розгляду поняття «структура економіки». Простежте динаміку трансформації структури господарського комплексу України за останні 10-15 років, використовуючи матеріали періодичної преси. Дайте свою оцінку сучасного стану господарського комплексу України.

Тема 5. Міжгалузеві господарські комплекси, регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Міжгалузевий комплекс: поняття і роль в структурі господарського комплексу. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів.

Коротка характеристика міжгалузевих комплексів України. Господарська спеціалізація регіонів.

Регіональні особливості функціонування міжгалузевих комплексів.

Семінарське заняття № 7-8

Розвиток міжгалузевих комплексів України

1. Міжгалузевий комплекс: поняття і роль в структурі економіки.
2. Характеристика міжгалузевих комплексів України.
3. Регіональні особливості функціонування міжгалузевих комплексів.

Завдання для самостійної роботи:

Проаналізуйте динаміку розвитку двох міжгалузевих комплексів України (обирайте самостійно) за даними офіційної статистики у період 1991-2013 рр.

Теми доповідей:

1. Динаміка розвитку та сучасний стан машинобудування в Україні.
2. Ринкові перетворення в будівельному комплексі України.
3. Обсяги виробництва і рівень забезпеченості України продукцією лісопромислового комплексу.
4. Спеціалізація і концентрація виробництва в хімічній промисловості.

5. Легка промисловість України: особливості розміщення та сучасний стан.

6. Сучасні форми територіальної організації виробництва в сільському господарстві.

7. Харчова промисловість України: особливості розміщення, сучасний стан та перспективи розвитку.

8. Проблеми інтеграції транспортного комплексу і підприємств зв'язку України в світове господарство.

9. Виробництво товарів широкого вжитку в Україні: особливості розміщення і перспективи розвитку.

10. Курортно-туристичний комплекс України: структура, сучасні тенденції та взаємозв'язок з економічним розвитком.

Методичні вказівки

Розгляньте сутність і необхідність поняття «міжгалузевий комплекс» для вивчення структури економіки.

Характеристика міжгалузевих комплексів передбачає висвітлення наступних питань: які галузі входять, в чому особливості сучасного стану, які проблеми і перспективи розвитку. Особливу увагу приділіть формам і факторам розміщення міжгалузевих комплексів по території України.

Змістовий модуль 3.

Територіальна структура господарського комплексу України

Тема 6. Регіон у системі територіального розподілу праці

Поняття, основні економічні функції і правове забезпечення господарської діяльності регіону.

Поняття про територіальний поділ праці. Різновиди ТПП: генеральний, внутрішньорайонний, довкола економічного центру, постадійний, фазовий, епізодичний. Показники ефективності спеціалізації території, коефіцієнти локалізації, виробництва продукції на душу населення, міжрайонної товарності.

Конкурентоспроможність регіонів України.

Значення регіонів в економічному розвитку України.

Семінарське заняття № 9

Регіон як об'єкт економічного аналізу

1. Вплив регіонів на розвиток продуктивних сил України.
2. Характеристика програм економічного розвитку регіонів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розрахуйте показники спеціалізації регіону (відповідно до модульного завдання) на основі даних офіційної статистики.
2. Зробіть висновок про спеціалізацію досліджуваного регіону.

Теми доповідей:

1. Вплив науково-технічного прогресу на регіональний розвиток.
2. Державні програми розвитку України та її окремих регіонів.

Методичні вказівки

Під час вивчення цієї теми слід, перш за все, з'ясувати сутність поняття «регіон». Розгляньте взаємозв'язок адміністративно-територіального поділу України і розробки регіональних програм економічного розвитку. Наведіть приклади «депресивних» регіонів і «регіонів-донорів».

Підготовка другого питання семінарського заняття передбачає, перш за все, вивчення основних положень «Програми соціально-економічного розвитку Харківської області до 2020 року» або з урахуванням географічних інтересів студента.

Тема 7. Територіальна організація господарства: економічні райони та кластери

Територіальна структура господарства. Основні форми територіальної організації господарства.

Економічне районування як науковий метод територіальної організації економіки. Принципи економічного районування. Еволюція економічного районування. Сучасна сітка економічних районів України.

Кластеризація економіки. Реалізація теоретичних і прикладних кластерних досліджень.

Семінарське заняття № 10

Сучасні особливості економічного районування.

1. Історія економічного районування України.
2. Районоутворюючі чинники.
3. Сучасні особливості територіальної структури економіки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте розвиток створення та функціонування кластерів у конкретному регіоні (можливо, у відповідності з модульним завданням).
2. Складіть перелік відмінностей економічного району та кластеру.
- 3.

Теми доповідей:

1. Економічне районування як метод територіальної організації економіки.
2. Методичні та сучасні особливості економічного районування України.
3. Економічне районування в Україні і за кордоном.

Методичні вказівки

Під час вивчення цієї теми слід уважно вивчити методологічні проблеми економічного районування: його необхідність, фактори і принципи утворення економічних районів.

Слід звернути увагу на авторські варіанти економічного районування України (Н. Пістун, Ф. Заставний і ін.). Студент може вибрати один з них, обов'язково обгрунтувавши цей вибір.

Порівняйте економічне районування України та зарубіжних держав.

Характеристику економічних районів України доцільно підготувати за планом:

- Місце району в економіці України;
- Економічна оцінка природно-ресурсного і виробничого потенціалу;
- Населення, трудових ресурсів та проблеми його використання;
- Особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району;
- Актуальні проблеми району (економічні, соціальні, демографічні, екологічні та т. П.).

При підготовці до семінарського заняття слід надати порівняльну характеристику економічних районів України по зазначеним напрямам.

Тема 8. Державна регіональна економічна політика та управління регіональним розвитком

Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Державна регіональна політика її об'єкти і суб'єкти. Принципи і складові частини ДРЕП.

Основні напрями державної регіональної політики.

Складові елементи механізму реалізації державної регіональної економічної політики.

Регіональне управління та місцеве самоврядування.

Семінарське заняття № 11-12

Сучасні проблеми регіональної економічної політики України

1. Механізм регіональної економічної політики України.
2. Сталий розвиток населених пунктів України.

Завдання для самостійної роботи:

Проаналізуйте ефективність регіональної економічної політики в Україні (можливо, у відповідності до модульного завдання).

Теми доповідей:

1. Передумови розробки державної регіональної політики.
2. Підсумки реалізації державної регіональної політики України.

Методичні вказівки

Під час вивчення цієї теми слід, перш за все, з'ясувати сутність поняття «регіон». Розгляньте взаємозв'язок адміністративно-територіального поділу України і розробки регіональних програм економічного розвитку. Наведіть приклади «депресивних» регіонів і «регіонів-донорів». На основі вивчення національної Концепції сталого розвитку населених пунктів проаналізуйте ступінь її реалізації в Україні

Тема 9. Регіональні стратегії розвитку територій

Типологізація регіонів.

Інтегральна оцінка регіонального розвитку.

Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу.

Показники галузевої структури економіки регіону та їх розрахунок.

Характеристика соціально-економічних систем регіонів України.

Характеристика програм економічного розвитку регіонів.

Семінарське заняття №13-14.

Сучасні особливості соціально-економічного розвитку регіонів України

1. Сутність ТЕС та її регіональні особливості.
2. Ознаки типологізації регіонів.
3. Об'єктивні передумови диференціації регіонів.
4. Показники територіальної і галузевої структури економіки регіону.

Завдання для самостійної роботи:

На семінарському занятті прокоментуйте основні напрямки економічного розвитку однієї з адміністративно-територіальних одиниць України (можливо, у відповідності до модульного завдання).

Теми доповідей:

1. Показники диференціації регіонального розвитку.
2. Особливості розвитку регіону України (за вибором студента: можливо, у відповідності до модульного завдання).

Тема 10. Зовнішньоекономічні зв'язки України та її міжнародна інтеграція

Місце і роль України в світовому економічному просторі.

Сутність та основні форми зовнішньоекономічних зв'язків.

Шляхи міжнародної інтеграції України.

Проблеми іноземного інвестування в Україні.

Семінарське заняття № 15
Особливості зовнішньоекономічної діяльності України
в сучасних умовах

1. Зовнішньоекономічні зв'язки: сутність, механізм та основні форми.
2. Географія зовнішньоекономічної діяльності України.

Завдання для самостійної роботи:

Проілюструйте (за допомогою графіків чи показників) регіональні особливості зовнішньоекономічної діяльності.

Теми доповідей:

1. Туризм як форма зовнішньоекономічної діяльності держави.
2. Географічна та галузева структура іноземного інвестування в економіку України.

Методичні вказівки

При підготовці до семінарського заняття слід звернути увагу на різноманітність форм зовнішньоекономічної діяльності держави: від міжнародної торгівлі до культурного обміну та туризму. Використовуючи дані періодичних публікацій, проаналізуйте розвиток цих форм в сучасних економічних умовах України. Зверніть увагу на географію, структуру та динаміку розвитку форм зовнішньоекономічних зв'язків України в період незалежності.

Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Регіональна економіка». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідними практичними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

Метою виконання ІНДЗ є закріплення і поглиблення теоретичного матеріалу і практичних навичок з питань нормативно-правового забезпечення економічного розвитку регіонів України, особливостей здійснення господарської діяльності у сучасних умовах.

При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати отримані навички науково-дослідної діяльності, вміння аналізувати нормативно-правові акти, що регламентують економічну діяльність регіонів України та господарства в цілому, вміння творчого й оригінального вирішення актуальних завдань.

ІНДЗ студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Регіональна економіка» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

ІНДЗ припускає зміст наступних елементів наукового дослідження:

- практична значущість;
- комплексний і системний підходи до вирішення поставленого завдання;
- використання сучасних теоретичних методик та наукових розробок досліджень за даною темою;
- застосування творчого підходу й відбиття власного бачення вирішення поставленого завдання.

Практична значущість полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Під реальністю розуміється робота, що за своїм змістом відповідає існуючим проблемам, результати якої можуть бути використані на регіональному рівні для вирішення існуючих проблем.

Комплексний і системний підходи використовуються для розкриття теми й полягає у тому, що предмет дослідження підлягає багатобічному вивченню: теоретичні положення, практичні рішення й наробітки, аналіз, шляхи поліпшення й умови реалізації. При цьому необхідно дотримуватися взаємозв'язку, послідовності й логічності викладу.

Використання сучасних теоретичних методик та наукових розробок досліджень за даною темою необхідно для проведення аналізу й обґрунтування засобів поліпшення ряду аспектів предмету й об'єкту дослідження. Для цього треба використовувати сучасні вітчизняні й закордонні результати досліджень, що представлено в різних інформаційних ресурсах (фундаментальних, нормативних, періодичних та електронних).

Під час вивчення дисципліни «Регіональна економіка» студенти виконують одне ІНДЗ.

ІНДЗ повинно містити наступні розділи:

1. **Титульний аркуш** містить: назва вищого навчального закладу та факультету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; номер академічної групи; номер варіанта; дату подачі ІНДЗ викладачеві на перевірку.

2. **Зміст.** Відбиває назву розділів (параграфів і т.п.) письмової роботи, які розкривають зміст ІНДЗ. Всі сторінки нумеруються (праворуч угорі). Винятком є титульний аркуш, тому нумерацію починають із цифри «2».

3. **Вступ.** Розкриває сутність, стан наукового завдання і її значення роботи. Тут же вказуються мету й завдання дослідження.

4. **Основна частина.** Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам ІНДЗ. Рекомендовано основну частину викласти у відповідності з планом:

1. Географічне положення регіону (відносно державних кордонів, інших адміністративно-територіальних одиниць, основних джерел сировини, енергоресурсів, транспортної інфраструктури).

2. Господарська оцінка природних ресурсів та природних умов (всі елементи природо-ресурсного потенціалу слід оцінити з точки зору впливу на формування та розміщення господарства регіону).

3. Історія формування господарства регіону.

4. Населення та ринок праці регіону (чисельність населення і її динаміка, демографічний і соціально-економічний склад; структура зайнятості населення регіону; особливості регіонального ринку праці).

5. Науково-технічний потенціал регіону.

6. Сучасний стан економіки регіону:

– Загальна характеристика господарства регіону, його структура і місце в економіці України;

– Розвиток і розміщення промисловості: спеціалізація промислового виробництва, основні промислові центри і вузли, місце регіону в загальнонаціональному виробництві промислової продукції;

– Розвиток і розміщення сільського господарства: структура та спеціалізація сільськогосподарського виробництва, співвідношення галузей тваринництва і рослинництва, основні сільськогосподарські культури і особливості їх обробітку, місце регіону в загальнонаціональному виробництві сільськогосподарської продукції;

– Розвиток і розміщення транспорту в регіоні: структура (за видами транспорту), обсяг вантажо- і пасажироперевезень, основні транспортні магістралі, транспортних вузлів регіону;

– Соціальна сфера регіону: розвиток освітнього комплексу, стан сфери охорони здоров'я, соціально-побутового комплексу;

– Зовнішньоекономічні зв'язки регіону (внутрішні та зовнішні).

7. Проблеми і перспективи комплексного розвитку господарства регіону.

5. **Висновки.** У висновках указують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6. **Список літератури.** Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення виконують в такому порядку:

нормативно-правові акти (Конституція, Закони, Держстандарти, ДСТУ й т.д.);

використана література (у т.ч. періодична);

література іноземними мовами;

Інтернет джерела з обов'язковою вказівкою, яка інформація утримується на цьому сайті (порталі). Не допускається вказівка пошукових сайтів.

7. **Додаток.** До додатків можуть входити різноманітні таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми та ін. У разі їх наявності оформлення відбувається наступним чином: після списку літератури оформляють окрему сторінку з написом у центрі: „ДОДАТКИ”, номер якої є останнім, котрий ставиться до обсягу ІНДЗ. Нумерацію додатків виконують шляхом використання заголовних букв алфавіту (А, Б, В,...), які розміщують праворуч у верхньої частині аркуша.

8. **Вимоги до оформлення.** Обсяг роботи до 15 друкованих сторінок шрифт Times New Roman, 14, полуторний інтервал; поля: 20 мм з усіх сторін.

Тема ІНДЗ обирається згідно з порядковим номером за списком в журналі академічної групи або узгоджується з викладачем.

1. Економічна характеристика Вінницької області.
2. Економічна характеристика Волинської області.
3. Економічна характеристика Дніпропетровської області.
4. Економічна характеристика Житомирської області.
5. Економічна характеристика Закарпатської області.
6. Економічна характеристика Запорізької області.
7. Економічна характеристика Івано-Франківської області.
8. Економічна характеристика Кропивницької (Кіровоградської) області.
9. Економічна характеристика Львівської області.
10. Економічна характеристика Миколаївської області.
11. Економічна характеристика Одеської області.
12. Економічна характеристика Полтавської області.
13. Економічна характеристика Рівненської області.
14. Економічна характеристика Сумської області.
15. Економічна характеристика Тернопільської області.
16. Економічна характеристика Херсонської області.
17. Економічна характеристика Хмельницької області.
18. Економічна характеристика Черкаської області.
19. Економічна характеристика Чернігівської області.
20. Економічна характеристика Чернівецької області.

Контрольні питання

1. Поняття регіональної економіки.
2. Предмет і об'єкт регіональної економіки.
3. Регіональна економіка в системі економічних наук.
4. Завдання регіональної економіки.
5. Методологія регіональної економіки.
6. Зарубіжні теорії розміщення виробництва.
7. Теорія розміщення виробництва А. Вебера.
8. Теорія розміщення виробництва І. Тюнена.
9. Теорія «центрального міста» В. Кристаллера і А. Льоша.
10. Основні положення регіонального аналізу У. Изарда.
11. Громадські теорії регіоналізму.
12. Розвиток регіональної економіки вітчизняними вченими.
13. Регіональна економіка в умовах глобалізації.
14. Сучасні проблеми розміщення продуктивних сил України.
15. Основні закономірності розміщення продуктивних сил.
16. Принципи і фактори розміщення виробництва.
17. Національна безпека в контексті економічного розвитку.
18. Динаміка чисельності населення України.
19. Демографічна структура населення України.
20. Соціально-економічна структура населення України.
21. Регіональні особливості розселення населення України.
22. Регіональні особливості відтворення населення України.
23. Міграція населення: поняття та види.
24. Міграція населення України: причини та географія.
25. Трудові ресурси України та їх структура.
26. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості.
27. Ринок праці: причини безробіття і проблеми раціонального використання трудових ресурсів України.
28. Сутність природно-ресурсного потенціалу та його класифікація.
29. Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу.
30. Класифікація природних ресурсів за ознакою вичерпності.
31. Класифікація природних ресурсів за економічною ознакою.
32. Відтворювальна структура природних ресурсів.
33. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України.
34. Регіональні особливості природно-ресурсного потенціалу.
35. Методи оцінки природно-ресурсного потенціалу України.
36. Технологічна оцінка природних ресурсів.
37. Земельний фонд України: сутність, структура і регіональні особливості.
38. Водні ресурси України: особливості формування, розміщення та проблеми раціонального використання.
39. Лісові ресурси України: господарське значення і основні шляхи раціонального використання.

40. Рекреаційні ресурси України: структура, особливості розміщення і перспективи розвитку.
41. Нові форми територіальної організації науково-технічної діяльності.
42. Проблеми розвитку науково-технічного потенціалу України.
43. Поняття і сутність сталого розвитку продуктивних сил.
44. Концепція сталого розвитку: передумови і мета створення.
45. Основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів.
46. Регіональні особливості реалізації принципів сталого розвитку.
47. Економіка країни як єдиний господарський комплекс.
48. Сучасна галузева структура економіки України.
49. Тенденції розвитку галузевої структури економіки.
50. Виробничий потенціал господарського комплексу України.
51. Промисловість як фактор, що визначає територіальну організацію господарства.
52. Міжгалузевий комплекс як елемент господарського комплексу.
53. Коротка характеристика паливно-енергетичного комплексу України.
54. Коротка характеристика машинобудівного комплексу України.
55. Форми територіальної організації машинобудівного виробництва.
56. Сучасні особливості машинобудівного комплексу.
57. Коротка характеристика металургійного комплексу України.
58. Коротка характеристика хімічного комплексу України.
59. Форми територіальної організації виробництва в хімічному комплексі.
60. Коротка характеристика лісопромислового комплексу України.
61. Коротка характеристика будівельного комплексу України.
62. Виробництво будівельних матеріалів в Україні: передумови та наслідки розвитку.
63. Коротка характеристика агропромислового комплексу України.
64. Структура сільського господарства і його регіональні особливості.
65. Коротка характеристика соціального комплексу України.
66. Господарська спеціалізація регіонів України.
67. Оцінка ефективності розміщення підприємств і галузей господарського комплексу.
68. Регіон і адміністративно-територіальний поділ держави.
69. Регіон як об'єкт економічного аналізу.
70. Основні функції і правове забезпечення регіону.
71. Фактори регіонального відтворення.
72. Регіональна структура ВВП.
73. Економічне районування як науковий метод територіальної організації економіки.
74. Економічний район: сутність, основа формування і фактори освіти.
75. Принципи економічного районування.
76. Розвиток економічного районування.

77. Значення економічного районування.
78. Сучасна мережа економічних районів України.
79. Форми територіальної організації продуктивних сил економічних районів.
80. Суть регіонального управління.
81. Об'єкт і суб'єкт регіонального управління.
82. Рівні регіонального управління.
83. Поняття і мета регіональної економічної політики.
84. Принципи регіональної економічної політики.
85. Об'єкти регіональної економічної політики.
86. Суб'єкти регіональної економічної політики.
87. Завдання регіональної економічної політики.
88. Пріоритети регіональної економічної політики.
89. Організаційно-економічні форми державного регулювання регіонального розвитку.
90. Поняття і структура територіальної соціально-економічної системи.
91. Теорія кластерного механізму як основа регіонального розвитку.
92. Інтегральна оцінка регіонального розвитку.
93. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків.
94. Зовнішня торгівля України: сучасний стан і тенденції розвитку.
95. Територіальна структура експорту зовнішньої торгівлі України.
96. Територіальна структура імпорту зовнішньої торгівлі України.
97. Товарна структура експорту та імпорту зовнішньої торгівлі України.
98. Проблеми іноземного інвестування в Україні.
99. Основні закони раціонального природокористування.
100. Основні напрямки ресурсозбереження.

**Розподіл балів, які отримують студенти
в процесі вивчення дисципліни «Регіональна економіка»**

Поточне тестування та самостійна робота			Інд. завда ння	Екза мен	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3			
T1-T3	T5-T6	T7-T10			
50			20	30	100

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Зінь Е. А. Регіональна економіка: підручник / Е. А. Зінь. – Київ : ВД «Професіонал», 2014. – 528 с.
2. Качан В. П. Розміщення продуктивних сил / В. П. Качан. – Київ : Вища шк., 2015. – 375 с.
3. Концепція державної регіональної політики // Голос України. – 2000. – 4 листопада. – № 203 (2450). – С. 1–7.
4. Олійник Т. Г. Регіональна економіка : курс лекцій / Т. Г. Олійник, І. О. Мельник, О. А. Горобченко. – Миколаїв : МНАУ, 2017. – 119 с.
5. Пак Н. Т. Регіональна економіка : навч. посібн. / Н. Т. Пак. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. – 326 с.
6. Статистичний збірник «Регіони України» [Електронний ресурс] : регіональна статистика. // Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт / Держстат України. – [Київ], 1998–2019. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm.
7. Розміщення продуктивних сил : підручник / [за ред. В. В. Ковалевського]. – Київ : Знання, 2001. – 351 с.

Додаткова

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України / Секретаріату Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/247566248>.
2. Изард И. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / пер. с англ. В. М. Хомана и др. – М. : Прогресс, 1966. – 660 с.
3. Колосовский Н. Н. Теория экономического районирования. – М. : Мысль, 1979. – 335 с.
4. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів [Електронний ресурс]: Постанова Верх. Ради України від 24 грудня 1999 р. № 1359– XIV // Законодавство України : [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>. – Загл. с екрана.
5. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 р. [Електронний ресурс] // Харк. обл. держ. адміністрація : офіційний веб-сайт. – 2019. – Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua/documents/2922/104.pdf>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс] : офіційний веб-портал / Верховна Рада України. – [Київ], 1994–2019. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Урядовий портал [Електронний ресурс] : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України / Секретаріат Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Держстат України. – [Київ], 1998–2019. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Навчальне видання

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації для студентів денної та заочної форми навчання,
що навчаються за спеціальністю 051 – Економіка

А в т о р - у п о р я д н и к Комир Людмила Ивановна

В авторській редакції
Комп'ютерний набір *Л. І. Комир*

Підписано до друку 25.05.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум. друк. арк. 1,34. Обл.-вид. арк. 1,48.
Тираж 100 пр. Зам №

План 2018/19 навч. р., поз. № 5 у переліку робіт кафедри

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Надруковано у видавництві Народної української академії
Україна, 61000, Харків, ГСП, вул. Лермонтовська, 27.